

Simpozij Obdobja 41: Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik

Ina POTEKO

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Po dveh letih izvajanja na daljavo je Simpozij Obdobja ponovno zaživel v prostorih Univerze v Ljubljani. Tokratni 41. simpozij v organizaciji Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik (CSDTJ)¹ ter Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani je bil prvič v celoti namenjen slovenščini kot drugemu in tujemu jeziku pod naslovom *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik*. Med 16. in 18. novembrom 2022 se je v devetih sklopih zvrstilo 33 predstavitev, vseh 37 prispevkov pa je dostopnih tudi v zborniku.²

Kot napoveduje že naslov simpozija, je bilo predstavljenih mnogo stičišč: med različnimi jeziki, obdobji, prostori in kulturami, predvsem pa med govorcji slovenščine kot drugega in tujega jezika ter tistimi, ki jo poučujejo. Če smo z drugih slovenističnih simpozijev, namenjenih jeziku, nekoliko bolj vajeni teoretiziranja, so bili prispevki na tem usmerjeni predvsem k praksi. O tem pričajo tudi metodološki pristopi, saj so bili v ospredju vprašalniki, intervjuji, analiziranje besedil govorcev SDTJ, pregled gradiva za poučevanje, predstavitev uspešnih pedagoških praks, nadgrajevanje obstoječih orodij in korpusov ter nastanek novih in primerjalne analize med jeziki.

1 <https://centerslo.si/>

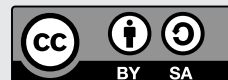
2 Zbornik je prosto dostopen na povezavi: https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Obdobja-41_zbornik.pdf.

Poteko, I.: Simpozij Obdobja 41: Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Slovenščina 2.0, 10(1): 136–140.

1.19 Recenzija, prikaz knjige, kritika / Review, book review, critique

DOI: <https://doi.org/10.4312/slo2.0.2022.1.136-140>

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Simpozij so letos namesto s plenarnimi predavanji otvorili z okroglo mizo, naslovljeno *Slovenščina kot drugi in tuji jezik – resničnost in vizije*, v kateri so sodelovali dr. Mihaela Knez, dr. Stanka Lunder Verlič, prof. dr. Tanja Petrović, prof. dr. Marko Stabej in Magda Stražišar. Razpravljali so o stanju in načrtovanju na področju SDTJ, med drugim tudi o *Akcijskem načrtu za jezikovno izobraževanje* in o trenutno aktualni *Resoluciji o nacionalnem programu za jezikovno politiko*³.

V vabilu sta predsednici letošnjega simpozija dr. Ina Ferbežar in dr. Nataša Pirih Svetina zapisali, da je slovenščina kot drugi in tuji jezik »integralni del slovenske in slovenistične realnosti«. Ob sodobnih migracijskih procesih in trendu priseljevanja je razmišljati o slovenščini tudi kot o drugem in tujem jeziku še bolj ključno, kot je bilo do sedaj. Pogled na slovenščino s perspektive tistih, ki poučujejo tujce, in učečih se slovenščine kot drugega in tujega jezika ne odpira le vprašanj, neposredno povezanih s procesom poučevanja in učenja, ampak sproža tudi poglobljeno refleksijo o jeziku samem in obstoječih praksah slovenistične stroke ter hkrati opominja, da je pri jeziku v ospredju resnični uporabnik.

Marko Stabej je v svojem prispevku ugotavljal, kaj jezikovna variantnost pomeni za tiste, ki se slovenščine učijo kot drugega ali tujega jezika. Pri učenju tujega jezika ima govorec sprva omejene jezikovne zmožnosti, ki pa so pogosto omejene tudi na standardno različico jezika. Če že, varietete usvoji sčasoma, a pogosto predvsem na receptivni, ne pa tudi na tvorni ravni. Prav zato bi v slovenskem prostoru govorkam in govorcem SDTJ morali omogočiti tudi orodja in vire, ki bi bili koristni za učenje in rabo slovenščine nasploh – torej takšne, kot jo govorimo in pišemo vsi govorce in govorce (Stabej, 2022, str. 315–322).

V nekaterih prispevkih so izpostavili težave, s katerimi se soočajo tisti, ki se slovenščine učijo kot neprvega jezika. Med drugim so poudarili vpliv prvega jezika, ki na usvajanje novega lahko vpliva pozitivno, npr. prenos enakega ali podobnega besedišča iz hrvaščine v slovenščino, ali pa predstavlja prepreko. V povezavi s slednjim so v več prispevkih izpostavili glagolski vid, ki je za tiste, katerih prvi jezik ni slovanski, posebej zahtevno področje. Vredno je izpostaviti tudi prispevek Juna Mite, govorca japonščine kot prvega jezika, o trajanju zlogov v slovenščini, ki

³ <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO123>

o jeziku razmišlja z nam mogoče nekoliko nenavadnega, a zelo zanimivega vidika (Mita, 2022, str. 239–250).

Govorcev slovenščine kot neprvega jezika je čedalje več, zato so prepričavanja obstoječih pedagoških praks na področju poučevanja SDTJ nujna. Tako se je na simpoziju zvrstilo več primerov dobrih praks, med drugim tudi, kako upoštevati generacijske razlike za uspešno poučevanje. Obenem je bilo izpostavljeno, da učenje jezika ne pomeni le učenja besedišča in slovnice, ampak tudi sociokulturnih elementov, pri čemer imajo posebno mesto tudi stereotipi, skriti v jeziku, in humor. V poučevanje SDTJ se lahko uspešno vključuje tudi literatura. Pri poučevanju slovenščine v tujini in na dvo- ali večjezičnih območjih je med drugim ključno, da obstaja prostor, kjer je mogoče govoriti slovensko, hkrati pa je bilo izpostavljeno, da ponekod poučevanje slovenščine ni uspešno zaradi pomanjkanja ustreznega kadra.

O tem, kdo sploh so uporabniki slovenščine na najnižji ravni, sta se spraševali Ina Ferbežar in Mateja Eniko, ki sta ugotovili, da ob neuspehu pri izpitu na vstopni ravni A1 po SEJO uporabnik ne izgubi le motivacije, ampak tudi pravice, ki izhajajo iz njegovega statusa (Ferbežar in Eniko, 2022, str. 99–108). Kot je v uvodniku zapisala Ina Ferbežar: »Čeprav je želja po vzajemnem razumevanju srž procesov jezikovnega sporazumevanja med ljudmi, srečevanja svetov niso vedno harmonična« (Ferbežar, 2022, str. 9). Kljub temu da so predstavljeni prispevki prikazali pretežno pozitivno sliko odnosa tako do učenja slovenščine kot do tistih, ki se slovenščine učijo kot neprvega jezika, pa v družbi še vedno o(b)stajajo prepreke, povezane s politiko, pričakovanji in zahtevami do govorcev SDTJ ter tudi s stigmatizacijo do določenih priseljencev, o čemer pa je bilo na simpoziju povedanega (pre)malo.

Poučevanje in učenje SDTJ predstavljata precejšen izziv, zato so novosti s področja korpusov, virov in orodij še kako dobrodošle. Špela Arhar Holdt, Iztok Kosem in Mojca Stritar Kučuk so predstavili novo prosto dostopno orodje, prilagojeno za slovenščino, ki temelji na švedskem programu Svala ter je pomembno za področje razvoja korpusov usvajanja jezika (Arhar Holdt idr., 2022, str. 23–30). Sledili sta predstavitvi pisnega korpusa za usvajanje slovenščine kot tujega jezika KOST (Stritar Kučuk, 2022, str. 323–334) in korpusa učbenikov za učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika KUUS (Klemen idr., 2022, str.

165–174), na podlagi katerega je nastal tudi izhodiščni seznam jedrnega besedišča za stopnje SEJO A1–B1. V tem sklopu je bila predstavljena še spletna aplikacija Loris za pomoč govorcem slovenščine na območju jezikovnega stika med slovenščino in italijanščino (Popič, 2022, str. 281–290). Prav tako se še naprej razvija aplikacija Slovene Learning Online za samostojno učenje slovenščine (Alič in Jerman, 2022, str. 11–22).

Simpozij Obdobja je potekal v prijateljskem in sodelovalnem duhu, kar dokazujejo tudi mnogi prispevki, napisani in predstavljeni v soavtorstvu. Če si izposodim metaforo iz prispevka Elizabete Jenko z Univerze na Dunaju, ki je za poučevanje glagolskega vida uporabila sliko zahajajočega sonca, pri čemer rumena barva sonca simbolizira omejeno notranjost (dovršnost), oranžna pa večerno nebo neomejene širine (nedovršnost) (Jenko, 2022, str. 146), lahko zaključim, da je 41. simpozij Obdobja kot sonce sicer osvetlil temo slovenščine kot drugega in tujega jezika, o večernem nebu, ki ga obdaja, pa bo še treba razpredati. Upam, da prej kot na naslednjem tovrstnem simpoziju.

Literatura

- Alič, T., & Jerman, T. (2022). Slovenščina kjerkoli in kadarkoli: spletni tečaj za samostojno učenje slovenščine Slovene Learning Online. V N. Pirih Svetina in I. Ferbežar (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41* (str. 11–22). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Alic_Obdobja-41.pdf.
- Arhar Holdt, Š., Kosem, I., & Stritar Kučuk, M. (2022). Metode in orodja za lažjo pripravo korpusov usvajanja jezika. V N. Pirih Svetina in I. Ferbežar (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41* (str. 23–30). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Arhar-Holdt-et-al_Obdobja-41.pdf.
- Ferbežar, I. (2022). Uvodnik. V N. Pirih Svetina in I. Ferbežar (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41* (str. 9–10). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Uvodnik_Obdobja-41.pdf.
- Ferbežar, I., & Eniko, M. (2022). »Lah blatschem gotovina?«: jezikovni profil uporabnika slovenščine na najnižji ravni. V N. Pirih Svetina in I. Ferbežar

- (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41* (str. 99–108). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Ferbezar-Eniko_Obdobja-41.pdf.
- Jenko, E. (2022). S Piko Nogavičko po sledih glagolskega vida. V N. Pirih Svetina in I. Ferbežar (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41* (str. 143–153). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Jenko_Obdobja-41.pdf.
- Klemen, M., Arhar Holdt, Š., Pollak, S., Kosem, I., Huber, D., & Lutar, M. (2022). Korpus učbenikov za učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika. V N. Pirih Svetina in I. Ferbežar (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41* (str. 165–174). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Klemen-et-al_Obdobja-41.pdf.
- Mita, J. (2022). Ljubljana, štirizložna? Razmišljanje o trajanju zloga v slovenščini z gledišča govorca japonščine. V N. Pirih Svetina in I. Ferbežar (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41* (str. 239–250). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Mita_Obdobja-41.pdf.
- Popič, D. (2022). Digitalna podpora slovenskemu jeziku v stiku. V N. Pirih Svetina in I. Ferbežar (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41* (str. 281–290). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Popic_Obdobja-41.pdf.
- Stabej, M. (2022). Jezikovna variantnost in slovenščina kot drugi in tuji jezik. V N. Pirih Svetina in I. Ferbežar (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41* (str. 315–322). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Stabej_Obdobja-41.pdf.
- Stritar Kučuk, M. (2022). KOST med korpusi usvajanja tujega jezika. V N. Pirih Svetina in I. Ferbežar (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41* (str. 323–334). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Stritar-Kucuk_Obdobja-41.pdf.